

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Lapunk azon pártolóit, kiknek előfizetésök ez év végén lejár, előfizetésök megújítására tisztelettel kérem. Helybeli előfizetőktől Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésében is elfogadtatik s nyugtáztatik az előfizetés. Szerkesztő.

A bibliai csodák.

(Tiltakozás a nyirbátori végzés ellen.)

Mély megdöbbenéssel olvastuk az „Ev. prot. Lap“ 49. számában, miszerint a f. szab. egyházmegyének Nyir-Bátorban gyűlésezett tagjai annyira megfélemedtek az egyház iránti kötelemokről, miszerint ott azon meggyőződésöknek adtak kifejezést, hogy a népiskolákban a sok tudni valók mellett célzévesztés a tantervben felhalmozott vallásos könyvek tanítása, s hogy a bibliai csodák onnan kiküszöbölendők; mert azok babonás hitre vezetnek.

Ezen nyilatkozat ellenében többek nevében kijelentem, hogy mi a f. sz. egyházmegyének több tagjai, mint a mennyien Nyir-Bátorban összejöttünk, azon gyűlés fentebbi nézetét nem osztjuk, sőt határozottan rosszaljuk.

A prot. népiskolák a prot. egyház teremtményei. — Azért lettek felállítva, hogy az egyháznak legyenek veteleményes kertjei, hol az egyház magát az elfogulatlan lelkékben tovább építhesse, mert ha ez neki itt nem sikerül, azt a lelkész ott a szópádon a morál világból előállított prédikációval (mint ezt tenni a modern világban szokás) előmozdítani bizony soha nem fogja.

Tagadjuk tehát, hogy a népiskolai tanrendszer a valóságos könyvekkel tulterhelve volna.

A mi már a bibliai csodákat illeti, a ki azt állítja, bárki legyen az, hogy azok babonára vezetnek, az a bibliai erőtények jellemét nem ismeri.

A bibliai csodák a bibliai istenfogalom népszerű előterjesztői, egyszersmind a vallási örök igazságok tényszerű alakjai, pozitív isteni garantiái. — Nem mondanak azok mást, mint csupán azt, hogy a bibliai Isten abszolút hata-

lom, azaz valóságos mindenhatóság, és nem úgy képzelt — s így mint isteni Absolutum absolute intézkedik. Nincs subordinálva a természet rendjének. Nem foglya saját művének, de igenis subordinálva van neki a természet maga, s azt magasabb céljai szerint igazgatja, a nélkül hogy annak rendjét megszüntetné. Hiszen mikor a sántából járót, a vakból látót csinált, akkor csak azt igazítja ki, és céloztatja, a mit a természet elhibázott, s így nem szüntette a természet rendjét, hanem csak utba segítette.

A természet kozmikus törvényei lekötik a kozmoszt, de nem a kozmosz teremtőjét, mert az ezen egy világ teremtése által magát sem ki nem merítette, sem magát vele nem azonosíthatja.

Istennek nem csak ezen világanyag az ő teremtménye, hanem még ama magasabb világ is, az ekölcsi és szellemi, a mikben az anyagi világ saját teleológiáját bírja.

Nem igaz az, hogy Isten volna az az Isten (legalább nem a keresztyénség Istene), a ki magát az anyag törvényei által megkötöttet engedné. Hiszen ezt, még az emelkedett lelkű ember sem teszi Száz ezerekre menő példát hoz fel a történelem, s bebizonyítja, hogy az ember magasabb elvekért, hogy azokat győzelemre segítse, megtagadja önmagát, feleldozza magát az életet. Előnyt ad az erkölcsinek és szelleminek az anyagi élet felett. Az anyag nem ura az önmagát megértő embernek sem, annál kevésbé az igaz Istennek. Az anyagvilág amaz erkölcsi és szelleminek csak időszaki talajul szolgál örökké. Nincs más rendeltetése mint szolgálni. Az anyag örök öntudatlan szolgál. De a szellem öntudatos elv.

A mi eszméjében magát igazolja, ha végre tényben is nyilatkozik, miféle bölcsesség lesz jogositva azt babonának elnevezni?

Már pedig a bibliai csodák eszméjükben magokat igazolják.

Mik azok? Az Isten abszolút hatalmának kifejezései! Azt mondják hogy van okunk bizni benne; mert mindenható, s egyszersmind a világ célját kezelő bölcsesség, s e célhoz igazgat mindent, s ennek subordinál mindent. Azt

mondják ezen csudák, hogy : a kik Isten szavának engednek, s benne biznak, sohasem csalatkoznak.

Hiszen ezek tanilag is igazak! Ha már e tan tényekben nyilatkozik, (s a tények sohasem egyebek, mint a bennök élő eszme motivációi) akkor nem jelentenek e tények mást, mint hogy Isten mint örök szeretet a subjectiv jellemü és hatásu tant külső tényekkel akarja constatálni, megszilárdítani, tárgyiasítani, hogy az mindenkinek oda világítson, s mindenkinek segítsen.

A mi eszméjében, s tanilag igaz, azt józanon senki sem nevezheti babonának a nélkül, hogy be ne bizonyítaná azt, hogy a megbélyegzett dolog eszméjeig még nem is emelkedett, és mégis mer itélni felette.

Sajnáljuk, hogy e szomoru dolog gyülesileg volt kimondva. De hát ott, alig szokott 10—15 lelkésznel több megjelenni. E szám nem lesz soha a f. szabolcsi egyházmegye. Azt hiszem, hogy a f. szab. h. h. egyházmegye becsületének szolgálók akkor, midön a jelzett nyirbátori nyilatkozatnak nyilvánosan ellentmondok s azt magunkénak soha el nem ismerjük.

Kelt Dombrád, 1876. decz. 21.

Dr. Heiszler József,
dombrádi ev. ref. lelképásztor.

A lelkészválasztási szabályok kérdéséhez..

— A szalacsi választás alkalmából. —

A tiszántuli egyházkerület 1876. áprilisi közgyülesén, nt. Révész Imre ur, az összes egyh. kerületek jegyzőkönyveiről tett jelentése alkalmával, azok egyik kiváló pontjára, a lelkészválasztási szabályok czélszerűbb módosítására hívta fel az e. k. gyülesé figyelmét. E felhívás folytán, a gyülesé egy küldöttséget bizott meg oly módon, hogy az összes egyh. kerületek lelkészválasztási szabályainak összehasonlítása, megfigyelése mellett, saját tapasztalatszülte nézetei alapján, véleményes javaslatot készítsen s adjon be a legközelebb tartandó e. ker. gyülesére.

A küldöttség, mely a főt. püspök ur elnöklete alatt öt esperes, 3 s. gondnok s a debreczeni lelkész és hittanár urakból állt, a juliusi közgyüleséhez azon jelentéssel járult, hogy a megbizatást egy kisebb küldöttségre bizta, mely „helyeslő tudomásul“ vétetett.

A lelkészválasztási szabályok kérdésének megoldása, a mily nehéz : az egyházi életre nézve ép oly nagyfontosságú. A vallásos egyházi élet a gyülekezetben, a lelkész mint központ körül forog, s onnan vesz melegítő sugárt vagy csüggesztő árnyat. Nem csak az, hogy mint munkálkodik a lelkész, de az is, mint foglalta el a helyet, a hol van, bizalom, elismerés vagy pártzenvedély emelték, sokszor erőszakolták őt oda : ez mind lényegesen behat egész következő működésének sikerére áldására. A törvénytelen

születésü, még nagy korában is elpirul a gondolatnál, hogy ő nem tisztességes uton jutott a társadalomba, pedig őt ezért nem lehet okolni. — Mennyivel inkább nem érezné lelkében az önkárhoztatás eleven színét egy férfiú, kinek Isten országát, a békét, szeretetet, igazságot kell hirdetnie — a gondolatnál, hogy őt, nem bizalom s a gondviselés, hanem pártzenvedély, önző kegyelések, általán nem tisztességes eljárások segíték papi székébe, melyet hogy boldogítson, az isteni igazságok, átható szeretet, magas lelkesülések s a lehető tiszta élet öntudalmának kell zöld bostyán gyanánt körülkarolnia.

A lelkészválasztás kérdésénél, vissza kell tekintenünk egész az apostoli korig, midön a gyülekezetek, az apostolok vagy helyetteseik jelenléte vagy helybenhagyásával választák a presbytereket, kik többen egymás közt megosztva, végezték azon vallásos szolgálatokat, melyek teljesítése később egy személyre bízott. A mint a keresztyén egyház nagyobb-nagyobb elterjedés s előnynek örvendett, s mint társadalmi intézmény is tért kezdett foglalni : ugy lazult a gyülekezetek azon joga, hogy presbytereit maga válaszsza ; s midön a presbyterek közül egy-egy, a ki az igehirdetéssel foglalkozott s episcopusnak vagy püspöknek is neveztetett, nagyobb tekintélyt nyert : az ajánlotta a gyülekezetnek az igehirdetőt a többi presbyterek közül, kik a gyülekezet többi tagjaival a néppel (Laos) szemben, Isten örökségének (Kleros Theu) neveztettek. Ezen névleges elkülönítésen, mint alapon, épült fel a középkori papi uralom, mely a jogokat kizárólag magának tulajdonítván, minden addig birt egyházi jogok élvezetéből kizárta a keresztyén gyülekezeteket.

A reformáció, az apostoli kor álláspontjára helyezkedvén, a lelki szabadság összes jogainak visszavivása mellett, érvényesíté azon keresztyén gyülekezeti jogot, hogy a gyülekezetek, lelki ügyeik vezetőjét, az evangyéliomnak közöttök predikálóját, maguk válaszsák azon férfiak közül, kik a többi egyházak kormányzói s érdemesebb lelkészei által, a lelkészi szent hivatalra méltóztattak. A gyülekezetek ezen szabadságát mint sarkalatos jogot tekintették egyházi törvényhozóink, mely szabadsága a gyülekezeteknek, a lelkészek évenkénti marasztásáig, vagy igen kevés felsőbbbségi akarattal elbocsátásáig is kiterjeszkedett. — A mi korunk, már csak hirtől ismeri az egykori pap marasztást. A Geleji által készített kánonok XIV-ike, idevonatkozólag így szól : „a lelkész hivatásának kétfélek kell lenni, belsőnek és külsőnek. Belsőnek Istentől a szentlélek által, ki az ő szívöket és akaratjukat a szent szolgálat elvállalására indítja. Külsőnek pedig az egyház véneitől vagyis az egyházak mind kegyességgel, mind méltósággal kitünő polgáraitól, egyetértve mind a z által a gyülekezettel (keresztyén nép) azt semmikép ki nem zárván.“

A lelkészválasztásra vonatkozó e kánon, akár szabadelvűségét, akár a kifejezést tekintjük: ma sem hagy fenn semmi kívánni valót. — Ezen mint alapon hozattak a 60. évek körül egyházkerületeinkben azon lelkészválasztási szabályok, melyek a gyülekezet közönséges tagjainak a presbyterekével egyenlő szavazati jogot biztosítottak. Ezzel egyidejűleg töröltetett el azon szabály is, hogy segéd- vagy helyettes lelkészek azon a helyen hol mint ilyenek a lelkészválasztást megelőzőleg hivataloskodtak: nem választhatók. — E szabály eltörlése, míg a gyülekezet szabadságának kedvezett s kétségkívül sok fiatal erőnek szárnyat adhatott, lett oka, nem csak a lelkészi pályán már tapasztalatot, érdemet szerzett lelkészek mellőzésének, hanem azon lelkészi szent hivatalhoz annyira méltatlan s azt erkölcsi hatásában megbénító viszálykodásoknak stb., melyek majd minden jövedelmesebb lelkészi állomás betöltésénél előjönnek. — A nélkül, hogy a lelkészi hivatal tisztességével meg nem férő bármely élelmességnél jogosultságát elismerném: csak a helyzetre mutatok. Fájdalom, hogy igen sok helyen, az egyházak visszaélnék szabadválasztási jogukkal, s a segéd- vagy időközi lelkészek is felhasználják helyzetük előnyeit; s így a kettő köpenye alatt éleszt pártszenvedélyt, korteskedtet az önhaszonlesés. Ehez járul az, hogy nincs általános szabály, mely azt mondaná az egyházaknak: „két hónap alatt meg kell történni a választásnak.“ Az idevonatkozó szatmári indítvány egyetemes érvényre lenne emelendő.

Mint hagyja meg a gyülekezetek választási szabadságát, a segéd- vagy időközi lelkészek választhatóságával szemben vagy abból folyólag a fent tisztelt bizottság: ez az egész javaslat legnehezebbje. Nézetem szerint, azon elvnel fogva, mert a gyülekezetek választják a presbyteriumot, a gyülekezetek választási szabadságának joggyakorlatát nem lehet egyedül a presbyterium kezébe adni, a prot. gyülekezeti szabadság s az idevonatkozó kánonok mély sértése nélkül.

Miután az a tapasztalat, hogy a jobb, illetőleg jövedelmesebb egyházak lelkészválasztásainál történnek szenvedélyes korteskedések, határozatilag ki kellene mondani, nem csak: mert hisz ez meg van hogy korteskedni nem szabad, hanem hogy a mely egyház korteskedik, korteskedés útján választotta — ha teljesen ártatlan is — nem erősítetik meg. És e határozatot mind egyházmegyén, mind kerületen a legszigorubbán meg kell tartani. — Mert kérdelem, avagy az egyházi törvény tágabb lelkiismeretű volna-e mint a polgári, mely nem erősíti meg az országos képviselőt, ha választása korteskedés, verekedés, itatással stb. történt. Tudom a törvény kijátszását, de tekintetbe nem vehetem. A protestantizmusnak nem szabad letenni azon törekvésről, hogy szabad s a társadalom erkölcsi biztonságára irányult törekvésekben, a polgári társadalomnak ha példányképe nem lehet a mai fejlődött állásponton már: de utána ne álljon.

Meg kellene állapítani továbbá, hogy első s talán másodrendű egyházakba is, csak rendes lelkészek választhatók. — E pontnál figyelembe kellene venni az erdélyi egyházkerület ide vonatkozó, de abban a pályázást a mint ott nem helyesíthető gyakorlatát.

Azt mondhatni ez ellen, miért az ifju lelkészeket kizárni mindjárt kezdetben, a jobb egyházakba juthatástól; hiszen a szegénység eltörlít, szárnyat szeg stb. Azért, mert a népesebb egyházak lelkészi ügyvitele még több tapasztalatot, gyakorlati képességet s higgadtabb elmét kíván, mint a minővel a legkitü-

nóbb ifju ember is dicsekedhetik. Hát azt emlitem-e, hogy a korán kitünőbb állomásra jutás, tiz ember közül nyolcz-kilenczet elsilányit, ha tönkre nem tesz. Nem messze kell példáért mennünk, elég ha a közelebb történt mezőturi kellemetlenségekre utalunk.

Ifju, lehet elméletileg képzett, de tapasztalással még nem bíró emberek, sokszor külső előnyökért, nagy hang — hallottam még a bodros haját is dicsértetni — nagyobb egyházba jutván, hol az egyház és iskolai ügyek kormányzása sok gondot ad: nem egyszer, tájékozni sem tudják magukat; s vagy eszközök lesznek a presbyterium kezében, melyet pedig vezetniök kellene, vagy külső tekintély tartás és követeléssel okoznak erkölcsi nagy kárt mind maguknak, mind a gyülekezetnek. Hiába! a tapasztalat nagy mester, s a lelkész választási képesítési kérdéseknél azon kell igyekeznünk, hogy az ifjak, kik holnap holnapután helyünkbe lépnek, birjanak legalább némi tapasztalattal, hogy az evagyéliomi egyház s Isten országa érdekében, erőről-erőre munkálkodhassanak, ha kell vitézkedhessenek.

Errenézve, csekély nézetem szerint, kisebb egyházakban, hol a jövedelem két család fentartására szükön sem elég, a leendő lelkészek úgy képeztetvén, hogy a tanítástól ne irtódzanak: a lelkészi és tanítói hivatalt egyesíteni kellene, s nem engedni meg, hogy bárki is első vagy másodrendű egyházban rendes lelkész lehessen még ha akadémián járt is, míg ily kis helyen csekély jövedelem mellett két hivatal terhét 2—3 évig nem vitte. Nem két, de egy urnak való szolgálat lenne ez. Az egyházi törvényhozásnak így kellene szólni: „ifju erők és buzgalommal indítjuk virágzásnak a kisebb egyházakat“, melyekben az elkedvetlenül, a mindenféle sorscsapásokkal megvert pásztor vezetése, alig vagy épen nem bír az egyház és iskola szent ügye iránt lelkesedést fentartani. A népesebb, jobb jövedelmű egyházak előtt — üresedés alkalmával — felmutatni aztán a magukat érdemesített ifjakat; itt vannak, választatok, ezek az ifju apostolok hívek voltak a kevesen, most érdemesek hogy jutalmazásul többre bizassanak.*)

A mely ifju azt mondja, hogy a Jézus Krisztus evangyéliomi egyházának szenteli magát, s életéből két-három évet nem akar szegény helyen szolgálni, sokszor a lélek és test minden nyugalmanak feláldozásával küzdeni: az munkálkodni nem szeret; s ha nem viseli az apostolok küzdelmét, nem méltó hogy felvegye és hordozza az apostolok palástját.

Hanem ily nagyobb szerű intézkedést csak egyesült erővel létesíthetünk.

Én az egyéni s egyes egyházi gyülekezetek szabadságának, a szabad egyház eszméinek a protestantizmus körében is határozott híve vagyok, mert a protestantizmus legsarkalatosb vivmányául a multban, zászlójául a jövendőben: ezt ismerem. — Hanem azt mondom, hogy a lelkészválasztás s választhatóság kérdésében, az összes egyházkerületeknek egyesülve kell hozni oly határozatot mely gátat vessen azon nagy és veszélyes áramlatnak, mely a lelkészválasztásnál országosan szokásba kezd jönni.

Az egyházmegye elnézi sőt megerősíti a korteskedést, a legbotrányosabb választás tényét; az egyh. ker. gyűlés némi gyenge irgalmas ellenmondás után szinte megerősíti: mi lesz ebből? Hová jutunk, ha megengedjük, hogy a gyülekezet egyik

*) A lelkész-tanítói állomásoknál egyik tiszt okvetlen szenved, azokat nem pártolom, a lelkész igazi lelkész, a tanító igazi tanító legyen ma. Szerk.

része a másikat az egyházi szabadság és jog védve alatt, füstélyokkal capacitálja? Nemde a társadalmi rendet felforgató nyers erő jogosultságának elismerése ez? Uraim! egyh. ker. kormányok! ez a dolog nem csak a jog, de az élet és becsület kérdése. Országos baj, beszéljétek meg, s határozatok felette országosan, s én, bár nem vagyok barátja sőt határozott ellenese az egyházi centralisációnak, melyet egy határozatképes Conventben, lehet gyenge szemmel hibásan látok, de azt mondom, hogy ha ily, az egész anyaszentegyházat mélyen érdeklő dolgokban helyes közmegállapodás jó létre, azt az egyes egyházkerületek nem fogják elrontani, de örömmel üdvözölni. El kell ejteni a határozatképes Convent eszméjét, meg kell szüntetni a nézetek és irányok oly éles ellentétbe állítását, és eléretik a cél, békeség lesz a mi tornáczainkban és kerítéseinkben.

Miután ezek elmondására, az e lapok 46-ik számában megjelent t. Sass Károly társunknak a szalacsi lelkészválasztást megvilágosító cikke adott alkalmat: nem lehet hogy azon választásra nézetemet el ne mondjam. Minden tisztelettel bár, helytelenitem azon egyh. megyei határozatot, mely a kérdéses lelkészválasztást megerősítette, s kisérteni akarja véle az egyh. kerületet, hogy szinte megerősítse, s legfelsőbb helybenhagyását adja, a botrány és törvényellenességre.

És itt mint fájdalmas kép vonul el előttem az egyes egyházmegyék gyengesége, ziláltsága, saját érdekeinek föl nem ismerése. Hogy lehessen erős egyházkerületi kormányunk, ha az azt alkotó egyházmegyék erőtleneek, az igazság útján sántikálók, és saját törvényöket, feladatukat sem ismerők, ismerni nem akarók. Itt az alaphoz értünk, mert ezen már nekünk egyes lelkészeknek kell segitenünk, mert okai mi vagyunk. Mi látjuk, tudjuk, ismerjük a bajt, azon kell lennünk, hogy rajta egyesült erővel segítsünk. A korteskedésnek is mi vagyunk okai. Ha egyes lelkészek, vagy azok érdekében pártfogóik, nem korteskednek, mint közbeszédben mondják a népnek sipot nem adnak, helyes és minden félreértést kizáró szabály hozatandván: nem lesz korteskedés, s nem kell azon törni fejünket, mint nyirbáljuk vagy kössük meg a szabadság kezét, hogy magát ne verhesse, s az egyetemes prot. egyházi életet és működést ne rongálhassa.

A szalacsi lelkészválasztásra vonatkozó cikkben felhozott segédlelkészszel való elbánás is, komoly figyelmet érdemel, nem annyira azon atyánkfiaért, mint inkább a személyi jog s a személy erkölcsi biztonsága és becsülete tekintetéből. A vizsgáló bizottság F. K. s. lelkészt nem bocsátotta a 2-ik vizsgára, és pedig említett cikkíró szerint azért, mert a Szikszai-párt, a szuperintendencián oda munkált, hogy bár azon s. lelkész Szalacsot elhagyta, célját ne érje s erkölcsileg megbélyegeztessék.

Szomoruan kemény vád, melyre nyilatkozni azon bizottságnak erkölcsi kötelessége, különben, bármely joggal és függetlenséggel legyen felruházva: alkotmányos eljárás szerint ellene vizsgálat rendelendő. Főkérdés, hogy azon s. lelkész, a bizottság előtt, mutatott-e fel a szalacsi presbyterium bizonyítása alapján meg nem tagadható esperesti vagy egyházmegyei bizonyítványt; mert ha igen: a vizsga letételétől illetőt vissza nem kellett volna utasítani. Ha az esperes vagy egyházmegyei tanács illető s. lelkésznek bizonyítványt bármilyen okból nem adott, vagy tőle nem is kéretett, meg kellett volna kérdezni az esperes urat, s az egész ügyet az egyh. kerületi gyűlés elé terjeszteni. És itt megvallom, nem értem a tisztelt szerkesztő azon nézetét, hogy egy bizottság, melyet az egyh. ker. gyűlés nevez ki, a kinevező-

tól függetlenül jár el, az által kérdőre sem vonathatik. De igen kérdőre vonathatik, s ha egyoldalulag jár el, a mi megeshetik, miután mi protestánsok csálhatatlanok nem vagyunk, azt a szuperintendenciális gyűlés, mely mindenről első ízben felelős, van hivatva helyrehozni.

Az idevonatkozó egyh. kerületi végzésben, az erkölcsi jellem és tisztaság igen helyesen hangsúlyozva van. De az a kérdés, hogy ha egy ifju, ki szintén küzdött hogy a lelkészi pályára jusson, üresedésben álló egyházban a lelkészi hivatalt viszi, s talán kedvességben részesülvén némelyek szeretnék megválasztani, s nevét, mert ehhez joguk van, hangoztatni merik akkor, midőn mások mellett meg fegyverekkel argumentálnak: oly erkölcsi hiány-e ez, mely miatt egy szegény — de jóra való ifju embert, bármi tekintetéből, pusztán könnyű gyanu vagy vádra, erkölcsileg megbélyegezni, s céljában megbuktatni lehessen. Protestáns szabad emberekhez illő emberi és keresztyéni eljárás-e az ilyen? Egy ember erkölcsi élete oly kicsiny kérdés-e előttünk, hogy azon könnyű lelkiismerettel tovább haladhatunk? Midőn ezt azon tisztelt vizsgáló bizottságról fel nem tehetem, kifejezem azon óhajtasomat, hogy az egyh. ker. idevonatkozó végzéséből, a „némi kétkedés“ szó, mely mellé annyi nem jó szándék húzódhatik: határozottabban váltassék fel. Mert protestáns elvünk s a szabadság követelménye szerint, némi gyanu és kétkedésre nem szabad a legkisebb egyént is elítelnünk, s ezáltal erkölcsi jellemére homályt boritnunk. Tessék a tényeket megvizsgálni vagy megvizsgáltatni, s ha azok a vád alatt levő egyénekre bizonyulnak, van hatalma az egyházkerületnek az ítéletre méltót, ha a vizsgát letette is, a lelkészi hivataltól eltiltani.

Én azon ifju embert nem ismerem, a dologban semmi érdekem, de mindig fáj, ha méltatlan üldöztetést látok, az pedig már erősen érdekemben áll, hogy azon nagy vallásos erkölcsi testület, melyhez én is tartozom, kormányvitelében elvszilárd, az igazság terén hajthatatlan, senkinek nem kedveskedő, de mindenütt és mindenekben a rendet, az egyének és gyülekezetek szabadságát kiméllő, szóval Isten országának összes érdekeit szép renddel munkáló legyen.

Még csak azon kéréssem van a t. tuli egyh. ker. közgyűlés által a lelkészválasztási szabályok készítésével megbízott küldöttséghez, hogy nagyérdemű munkálatát az egyházkerületi gyűléshez betérjesztés előtt sziveskedjék lap útján is közzétenni, hogy ezen mindnyájunkat közösen érdeklő tárgyhöz szólni, a határozathozatal előtt alkalmuk legyen azoknak, kiknek fáj az egyházi élet sok sebe közt ez a legmélyebb, s kik tőlök telhető minden buzgósággal és tenni kész erővel jobb jövődőért lelkesednek!

Az Ur kegyelme velünk!

Felsőbánya, decz. 7. 1876.

C z e l d e r M á r t o n .

* * *

Észrevétel. Vannak oly ügyek és körülmények, midőn a pusztá jóakarát, buzgóság és ügy iránti érdekeltég vagy lelkesültség, nem elegendő azok helyes megítélésére nézve; s ha az illetők, kik ily esetekben mint tanácsadók, vagy épen védelmezők föllépnek, nem lévén kellőleg tájékozva az ügyek folyama felől, azoknak szálait s egybeköttetéseit nem ismervén, az igazságnak csak külfényé és merő látszata után haladva, nem hogy elősegitenék az ügy fejlesztését, de a mentő kezek még sujtalóbb helyzetet kényszeritenek s a jóakarát sokszor kimélytelenségé,

sőt kegyetlenségé válik át; s mindez nemes szívüségéből, mindenek felett pedig az igazság szeretetéből történik. S az ily eljárások különösen kellemetlen és kényes helyzetbe juttatják a védenczeket, a kiknek állítólagos elnyomott helyzetük könnyítéseért történik a föllépés, úgy hogy a pártfogoltak épen nem érezhetik magukat lekötelezetteknek az ügybuzgó pártfogók iránt.

Valójában sajnálnunk lehet, hogy mind Sass K. tiszteletes ur e lapok 46-ik számában, mind a fentebbi cikkben Czelder M. ur, a szalacsi volt segédlelkész ügyében oly könnyen hajlandók bizonyos gyanura, a lelkész-képességi vizsgát vezetett egyházkerületi küldöttség eljárása irányában; mintha talán az, egyoldalulag, kellő megfontolás és körültekintés nélkül, csak oly felületesen járt el, midőn nevezett segédlelkészt a vizsgatételtől eltiltotta; annyival feltünőbb pedig ezen aggodalomnak vagy nehézségnek kijelentése, mert az egyházkerületi jegyzőkönyv közkezen forog, melyből az ügy tisztán kivethető és megítélhető.

Az egyházkerületi vizsgáló küldöttség bizonyára nem fog eljárása igazolásául hirlapi vitába senkivel bocsátkozni; mi is kik az ügy állását és lefolyását teljesen ismerjük, tartózkodunk ez ügynek részletesebb fejtegetésébe bocsátkozni, épen a szóban forgó ifju tiszteletes atyafi jövője érdekében, nem akarván őt kimélytelenül pellengérré kiállítani, az ellene intézett vádak a nélkül is vizsgálat tárgyai már, melyek felett az egyházmegyei, majd az egyházkerületi tanács van hivatva ítéletet mondani mielőtt ő a 2-ik lelkész-képességi vizsgatételére bocsáttatnék.

A lelkész-képességi vizsgákat vezető egyházkerületi küldöttség hogy mily önállólag, mondhatni teljhatalommal és függetlenül járt és jár el a maga intézkedéseiben, szabad legyen hivatkozunk elsöben is annak szervezetére; 1864. évben állítatván fel néhány évig mindig május hóban tartotta a vizsgálatot, ellátta bizonyítványokkal a kik azokra méltók voltak, vagy visszautasította a kik meggyőződése és ítélete szerint méltatlanok voltak az urnak szolgálatára; és jegyzőkönyvét a legközelebbi — rendszerint augusztusi — egyházkerületi közgyűléshez tudomásvétel végett fölterjesztette. Ez az eljárás divatozik még most is — több esetben — egynémelyik egyházkerületnél. Majd később — több körülmények miatt — a vizsga ideje a tavaszi közgyűlést közvetlen megelőző napokra tüzetett ki állandóan s attól fogva maga a közgyűlés intézi a kibocsátást a küldöttség jegyzőkönyvének alapján, a legnagyobb körültekintéssel és bölcseséggel p. o. 1870-ben a vizsgáló küldöttség egy ifju segédlelkésztől bizonyos erkölcsi botlás miatt nem fogadta el a 2-ik vizsgát; az egyházkerületi gyűlés tudomásul veszi és kijelenti, hogy nagyon helyesen intézkedett a küldöttség, de miután még van remény ahhoz, melyszerint az ifju ember megtérhet és erkölcsi önállóságát visszanyerheti, tehát az egész ügy a nyomtatásban megjelenendő jegyzőkönyvben ne említették fel. És nagyon tapintatosan járt el az egyházkerület mint később a körülmények beigazolták. Továbbá jelenleg is csak a vizsgáló küldöttség jegyzőkönyvében vannak megőrizve a pótvizsgára utasított atyafiak nevei. — Mindezek igazolják és mutatják ezen küldöttségnek önálló intézkedési jogát, a mely nélkül nem is felelhet meg valódiilag a czélnek és hivatásának.

Szerkesztőség.

KÖNYVISMERTETÉS.

Húsz ünnepi és alkalmi prédikáció.

Közrebocsátja Kovács József nagykorpádi h. h. lelképásztor. Debreczen, ifj. Csáthy K. g. a. könyvárus 1877. 8-r. 140 lap. Ára 1 fjt 20 kr.

Szerző, a ki pár hónappal ezelőtt oly igen váratlanul megdöbbsentő szomoru véget ért, még halála előtt jóval, beküldötte az Ev. prot. Lap szerkesztőjéhez kéziratban e beszédeket, nyilván oly czélből, hogy ha ezek a közrebocsátásra méltóknak ítéltetnek, itt helyben adassanak ki. Az igen tisztelt és buzgó szerkesztő, közölte velem mint különben is munkatársával e beszédeket, melyeket átolvasva nem csak méltóknak találtam arra, hogy napvilágot lássanak, hanem a vállalkozó szellemű kiadónak, igen méltányos feltételek mellett magam is ajánlottam.

Ezeket szükségesnek láttam előre bocsátani, mielőtt ezen egyházi irodalmi ujdonság ismertetésére röviden reá térnék.

Irányára nézve e beszédek mind tisztán evangyéliomi szelleműek, nem a fülek viszkettetésére, nem az érzelem vagy képzelet mulattatására irott eredetiségek, hanem igen is maradandó becsü emlékei annak, a mit szerző előszavában idéz: „nem végeztem volt egyebet tudni ti köztetek, hanem a Jézus Krisztust, azt pedig a ki megfeszítettet,“ Ő maga oly szépen mint igazán mondja: hogy mint erőtelen szolgája Krisztusnak, az öröktől fogva mindörökké élő, egy, és változhatlan igazságot hirdet, azon igazságot, melyet mi csak keresni, de ismerni, még most csak rész szerint vagyunk képesek.

Részletekbe bocsátkozni, azaz egyenkint venni bírálat alá e beszédeket, a jelen körülmények között nem tartom czélszerűnek, de igenis érdekes fog lenni, kivált kezdő hitszónokokra nézve, kiemelni e rövid ismertetésben azokat, melyek úgy tárgyi mint alaki szempontból leginkább sikerülteknek mondhatók.

A III-ik vagy virágvasárnapj.

Alapige Máté 23; 37—38.: Jeruzsálem! Jeruzsálem! ki megkövezed a prófétákat — — — azért a ti házatok pusztalészen.

A bevezetésben az alapige magyarázata foglaltatik — innen az átmenet a főtétele: Vizsgáljuk meg mennyiben tartozhatnak reánk urunknak szigorú szavai? s mi ezekből a tanúság?

Az I. részben: a csalódott szeretet hangján mondja Jézus: Jeruzsálem! hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, de ti nem akartátok.

Emlékezteti e szavakban honfi társait arra, hogy ő mily sokszor megjelent ünnepeiken zsinagógáikban, jól tevén és tanítván, de nem talált háládatosságot és ragaszkodást stb.

Vizsgáljuk meg magunkat T. Vajjon niucsenek-e meg mi bennünk is Jeruzsálem fiainak bűnös mulasztási? Minket a lelki Jeruzsálem az anyaszentegyház fiait is hívogat Jézusunk, igéjével, példájával, szolgáinak a kegyes lelkeknek szavaival. Elég figyelmesek vagyunk-e mindig hívogatására? stb.

A II. részben azon vádat sujtja Jézus Jeruzsálem ellen, hogy megöli a prófétákat és megkövezi azokat a kik hozzá bocsáttatnak.

Ma már a prófétákat nem verik agyon kövekkel, nem metszik vad érzéketlenséggel ketté, mint a hajdan Ézsaiással tett, nem feszítik keresztre. Ma az elhallgattatásnak szelidebbnek látszó, de ép oly gyötrő eszközeit használja a világ a próféták ellen. Nevetségessé teszik a kegyességet, hogy hatását megsemmisítsék, a rágalom éles töreivel szurkálják a jóakaratot, hogy

mig ezer sebből vérzik, a setétség gonosz szolgálóinak működését figyelemmel ne kísérhesse; lenézik, fel sem veszik, majd megüldözik az igazat, hogy az magára hagyatva kinjaiban tehetetlen legyen; az önhitt ész fegyvereivel üldözik, és igyekeznek a közguny fegyverével keresztire feszíteni a Jézusani hitet, hogy ennek erkölcsnemesítő ereje ártalmatlanná ne tehesse a testies vágyak halált nemző mótelyét.

A III. részben: a súlyos vád után kimondja Jézus az ítéletet: *ime azért a ti házatok pusztá lészen. Kihirdettetett ezen szavakban a bűneiben megátalkodott Izrael ellen azon büntetés, hogy az ő szent városuk, hová ő s idők óta oly vidám és örvendező érzésekkel zarándokoltak elpusztul, hogy kő kövön nem marad, úgy hogy ők magok is, mint hazát, házat és mindent elvesztett jövevények és bujdosók lesznek a föld népei között, intő például ezeknek. És az idők rövid napok alatt egész szigorúsággal végrehajtották Isten ítéletét.*

Nem elrepülő szavak, hanem két ezredév által is el nem töröltetett rettenetes események hirdetik itt nekünk, hogy Isten ítélete szent, igaz és mindörökké megáll, és komolyan intenek hogy vigyázzunk és imádkozzunk, nehogy a mi házunk is pusztá legyen. stb.

Idéztem példaképen e felosztást, hogy kimutassam, miszerint szerzőnél a textus saját alapeszméjévé válik, úgy hogy ő nem magát, hanem az ígét hirdeti, s a gyülekezetnek úgy juttatja tudomására a felvett alapige értelmét, a mint az voltaképen van. Ez a textus egyedüli helyes használása.

Szintén ily sikerült egyházbeszédként emeljük ki szerzőnek a VI-ik sz. alatti Husvétkor mondott beszédét. Alapige János XX; 24—28., melyből e magasztos főtétel — mi módon merithetünk mi is a hitelenség jelenetéből Krisztus urunkban való hitünk öregbítésére üdvös tanúságot — ez azon alapeszme, mely körül csoportosítja szerző valóban szívmelő és nyugtató gondolatait, s ezekkel igyekszik eloszlatni mindazon kételyt, mely a kételkedő keresztyén szájában zavarná a husvéti öröm harmoniáját, egész lelkésséssel karolva fel azt, a mi a ker. öntudatban való, és megczáfolhatlan igazság.

Végre a tárgy feltalálás szempontjából sikerülteknek mondhatók: A VII. sz. a. Áldozócsütörtöki.

Alapige János XIV., 4. A hova pedig én megyek tudjátok — tudjátok az utatis.

Főtétel. Az ut Jézusunk élete s tudományának teljessége. Ezt azonban még angyalok nyelvén sem tudnánk elmondani, azért csak a legfőbb sajátságokat emeljük ki Jézusunk életéből, mint a melyek felmagasztaltatásának lépcsői voltak.

1-ör. Az ut egyik része, melyen Jézusunk a dicsőségre jutott, az alázatosság volt;

2-ör, másik főrésze a dicsőség hazájába juthatás utjának az igazságért ártatlanul kiállott szenvedés.

A XIV. sz. a. Advent IV. vasárnapján. Alapige: 2. Thessal. I., 6—10.

Főtétel: a visszafizetés.

Részek: A felolvasott alapigéből megérthetjük

1-ör a Jézus eljön ítéletre;

2-ör miképen jön el;

3-ör mit várhatunk tőle mint ítélő bíránktól.

A XV. sz. a. Karácsonkor. Alapige: Luk. X. 23—24. „Boldog szemek a melyek látják azokat, melyeket ti láttok. Mert mondom nektek sok próféták és királyok kívánták látni a melyeket láttok, de nem látták, és hallani a melyeket hallotok, de nem hallották.“

Főtétel: A mit a próféták és királyok kívántak hallani és látni, meghallhatjuk ma született Jézusunk tudományában, láthatjuk példájában.

Részek: 1-ör Jézusunk által látjuk s ismerjük az élet feladatát — melyet Ő előtte a legbölcsebb fők — a próféták is csak homályosan sejtettek;

2-ör de nem csak a próféták, hanem a királyok közül is sokan ohajtották látni és hallani, a miket mi láttunk és hallottunk, de ohajtasukat nem érhatték el.

A XVII. sz. a. Elemi csapások alkalmával. Alapige: Jób I., 20—22. Ez inkább homilia a legujabb modorban, vagyis összesítve — elemező módszerrel dolgozott beszéd, melyben a főtétel maga a szöveg; a részek pedig a szöveg egyes mondatai, mindegyikből nyomban van következtetve a vigasztaló tanúság.

A XVIII. sz. a. Templom szenteléskor. Alapige: Ján. IV., 23—24. „Eljő az óra és az most vagyon, a mikor az igaz imádók imádják az Atyát lélekben és igazságban.“ stb.

Főtétel. Ha ohajjtátok, hogy ez új hajlék Isten imádásának méltó temploma legyen, tanuljátok meg lélekben és igazságban imádni az Atyát.

Részek: Mit tesz imádni lélekben — s mit tesz imádni Istent igazságban? És ezen részek kidolgozása annyival inkább sikerültnek mondható, mivel a gyülekezet a hol e prédikáció mondatott, r. kath. gyülekezetekkel volt körülveve, és a hol nazarénusok is voltak. Mindkét viszonyt tekintve nagy gyöngédséggel ítélte a szerző.

Alakjára nézve tagadhatatlan, hogy a mint szerző maga előszavában megmondotta, nem lehet beszédeiben finom homiletikai szabályokat vagy ékes szónoki alakzatokat keresni, de azért mint az egyházszónoki irmodor legszebb kellékeit fel lehet ezekben találni a bibliai színezetet, kenetteljes nyelvet, és a nemes népszerűséget. Szerző alkalmazza magát a gyülekezet fel fogásához, leszáll ennek egyszerű gondolkozásához, nem azért hogy azzal együtt alant járjon, hanem hogy azt, szelid és csendes lépcsőkön át mindinkább magához emelje, hogy a hiveket a ker. vallás igaz ismeretében, mely a hallgatók erkölcsi vallásos gondolatainak határát jóval felülmulja, nevelje s erősbitse. Igaz hogy rövidség kedvéért néhol hosszú, néhol pedig a sok mellékmondat által bonyolódott irmodorral is él: de legalább olvasva, kevés kivétellel, ez is könnyen érthető s élvezhetővé lesz. Ha olykor a jelzők fölöslegesek is kitételeiben, de azért, az érdek nem hal ki vonzó gondolataiból. És ha végre hiányzik nála az írás szabatosága, de szódagály sem fordul elő, vagyis oly mesterkélt virágos irály után kapkodás, mely az eszme szégyenségét láttatik takargatni. Sőt inkább, kivált ünnepi beszédeiben, a régibb eszmék is ujdonság színét öltik fel, emelik folyvást az innepi buzgóságot s Krisztusra mint világmegváltóra új fényt és világosságot árasztanak. Mindent összevéve, túladúnak két rokonszellemű hitszónoka: Kolmár József és Kiss Ádám után a n.-korpádi néhai hitbuzgó lelkész Kovács József, prédikációival méltó helyet foglal el.

Tóth Mihály.

B E L F Ö L D.

Frecska Lajos emlékezete.

Az evangyéliomi hithűség bajnokának, az „Evangyéliomi tanúság“ szerkesztőjének, a Limbach pozsonymegyei ev. egyház lelkészének, ki f. é. decz. 2. oda jutott, hova kívánczolt: „Jobb

lesz nekem a temetőben, a felső limbachi torony alatt;*) — e bánatunknak óhajtók szellemi emléket állítani.

Használom e czélra azon adatokat, melyeket a boldogult nov. 29. tollba mondott volt az ottani tanítónak s mely temetése napján találtatott az egyház halotti anyakönyvében; ugyszintén azon adatokat, melyeket Csernák Gusztáv, kebelbarátjától és szomszéd grinádi lelkésztől vettem.

Freckska Lajos született 1841. márczius 28-án Lestyen Nógrádmegyében, még élő Freckska Lajos és néhai Turcsányi Zsuzsánna birtokos szülöktől.

Már élete kezdetén nehéz próbáltatások sulyosodtak a szülei házra. 1842-ben déltájon, dühöngő orkán közepett, tűz emészté meg házukat és összes ingó vagyonukat. E csapás után Lajost „leghivebb nagyanyjához“ adták N.-Lamra, hol gondosan kezelt kertben álló csinos faházában a legboldogabb gyermekéveket töltötte el. De mint hirtelen zivatar a tiszta égből, ugy érintette a gyermek csendéletét az édes anya 1846-ban történt halála. Nagyanyja azonban méginkább fokozta szeretetét a fiúhoz, ki hálás kegyelettel emlékezett meg róla későbbi korában; mert nagyanyja körében szövődtek kezdő szálai azon erős hitnek, mely utóbb lelkének lelke lett. Kilenc éves korában Zólyomba vitték, hol a 2 első gymnasiumi osztályt végezte és hol meg is confirmáltatott. A vidék — mint tollba mondá — varázserővel hatott reá, de környezetének hitetlensége és a confirmációi tanítás rationalisticus felületessége üresen hágyák vallási táphoz szokott lelkét. „Összes vallási vagyonom azon reggeli és esti imák voltak, melyeket nagyanyámtól örökölttem.“ — 1854. 1855-ben Rimaszombatban végezte az algymnasiumot és 1855-nek őszétől kezdve a pozsonyi ev. lyceumban végezte a főgymnasiumot és theológiát, 1861-ben pedig mind Pozsonyban, mind Pesten kitünő osztályzattal tette le a hitjelölti vizsgát. Ha a rimaszombati közömbös vallástanítást fájdalmasan türte is, de azon körülmény, hogy — mint dictatuma mondja — egy pozsonyi theologiai tanár „majdnem teljesen feldulta volna hitét, ha lelke ellent nem áll vala“, — ez őt lelkileg elidegeníté az előadásoktól. Csak Lichner tanár szivességéből tanulmányozhatván a lyceumi könyvtárban kiváltképen Hase „Hutterus redivivus“-át, birt nyugalmat találni és irányt, melyet később követett is.

Pozsonyhól Hallébe ment, ugy osztva be idejét, hogy az akadémiái év előtt és után három-három hetet külföldi utazásra fordíthatott. „Ounan, — mondja a dictatum — nagy hitbeli áldással meggazdagodtan térhettem haza.“

Az 1862. évben hivta meg őt káplánjául ft. Geduly Lajos szuperintendens, mely állásában a pozsonyi egyház szeretetét kinyerte részére. Ezen első közéleti állomásán roppant tevékenységet fejtett ki, mi talán kezdő oka is lehetett vészthozó betegségének. Hivatala mellett nemcsak hogy a fő- és algymnasiumban vallást tanított, de theologiai felolvasásokat is tartott. Akkoriban valamely patentális ügyért a kormányt megtámadta s haditörvényszék elé állíttatott, de — felmentetett és ugyszólván a törvényteremből lépett egyházába Limbachba, 1863. decz. 61.

Limbach szerette pásztorát és a boldogult is viszonozta ezt végrendeleti hagyományával, melylyel egyháza javára megemlékezett. Itt is folytatta irodalmi működését. Kéziratok maradtak utána, melyek a pozsonyi lyceum birtokába mentek át könyvtárával együtt. Ezen munkássága folytán lett egyházkerülete főjegyzőjéül is választva.

*) Régi vártorony.

Révész Figyelmezője és saját lapja az „Evangeliumi tanúság“ tanubizonyságot tesznek határozott, positiv ev. irányáról, mely ellene volt a protestáns-egylet romboló tendenciájának. Mint igaz protestáns protestált ez egylet ellen. Irodalmi működése az énekirodalomban is jó nevet szerzett neki.

Csernák barátjával társalogva, annak elmente után nem sokára meghalt decz. 2. délután.

Temetése decz. 5-én délután az összes gyülekezet és környék részvéte mellett nagy ünnepélylyel ment végbe. Csernák az udvaron monda imát és olvasá Ap. Cs. 20, 25—29. A templomban pedig „Krisztus az én életem“ ének hangjai után N i t t h a u t z Ádám sz.-györgyi lelkész oltár előtt tartá a parentatiót; a szószéken egykori tanulóótársa H o l l e r u n g Károly modosi német lelkész tartá a gyászbeszédet, mely meghatóan tárgyalta e páli igéket: „Ama jó harczot én megharcoltam.“ A sirnál végre D o r n e r Mátyás alesperes monda bucsúbeszédet. Tizenegy ev. és több más felekezetü lelkész is kíséré ki azt, kit a környék mint a leghivebb lelkipásztorok egyikét tisztelt. — A limbachi temető főbejárata mellett, ott fekszik a hű pásztor, az egyház bátor harczosa; ránk nézve korán tért oda nyugalomra — önmagára „kies helyen jutott az ő sorsa!“

L á n g A d o l f.

KÜLFÖLDI HIREK.

B u z g a l m i n é t. Az Evangeliumi Szövetség kibocsátotta évi meghívóját az 1877. jan. 7—14. terjedő héten tartandó egyetemes buzgólkodásra. A kezdő és záró egyházi beszédek alapigéi 1. Ján. 1, 7. és Eféz. 4, 5. 6. A közimák főtárgyai: a szent lélek szabadítsa meg a közegyházat a tévelyektől, megromlástól, ellenben növeszsze a hitet, tevékenységet, szentséget, szeretetet; a családok; a nemzetek; a missiók; stb. 18 ország-beli bizottságok képviselői irvák a felhívásnak alá. — A magyar hiányzik onnan

P e r r o n e J á n o s jezsuitarendü atya 1815 óta, a római jezsuita kollégiom főnöke 1853 óta, az ujkor Bellarminja, kinek művei 30—40 kiadást értek, IX. Pius legfőbb hittani tanácsadója, a Mária-imály rendszerezője, ujkori mariolog, a romanismus legnagyobb dogmatikusa f. é. aug. 28-án halt meg 82 éves korában.

S c h a f f h a u s e n. A nagy tanács elhatározta, hogy üléseit ezentul a „Mi Atyánk“-kal fogja kezdeni. Ez épen oly öröndetes mint ritka határozat korunkban, a midőn az állam részéről a legserényebb törekvéseket látjuk arra irányulni, hogy minden afféle eltávolíttassék tőle, a mi még annak a keresztyénséggel való közösségére emlékeztethetne.

A n g o l o r s z á g b a n, a jövő év nyarán az összes amerikai püspökök zsinata fog egybejönni.

É s z a k a m e r i k a. Az északi és déli püspöki methodista egyház, melyek eddig a rabszolgaság kérdése miatt el voltak válva, most ujra egyesültek. — Német református hitroknaink egy új zsinatot szándékoznak tartani Ohióban.

S p a n y o l o r s z á g b ó l legközelebb azon tudósítás érkezett, hogy a minorcai püspök mindazokat, a kik a protestánsokkal társalkodnak, egyházi átok alá vetette.

B é c s. A Dr. Böhl bécsi tanár által szervezett szövetségkör tagjai ezek: Eykman-Gobiús du Sart, Locher G. W. Locher Th J. Lutge, Japehen E. Künzli, J. Langen, Cuno W. F., Zahn Adolf, Wolfensberger J, R. Johner G. Sara J. Hrozny, Sebesta Ferencz, Huber R. és Rác K.

T Á R C Z A.

Templomi ének ó év délutánján szeles időben.

(„Hogy a babil. vizeknél ültünk“ dallamra.)

1. Hanyatlík a nap, az árnyék hosszabbul,
Az alkonyra majd egy évhalott borul;
Szemfödélkép a tél éjszakája
Sötét mezében hajlik le rája.
Edes jó Atyánk, idők nagy Istene!
Hagyjon el az év, csak Te ne, óh Te ne!
2. Búban áll a föld kopár arculata;
Jégpánczél és hó egész ruházata;
Hol kalászkok és virág ingának,
Most ott kórók, mint siremlék állnak.
A pusztaságnak lakói: szél, halál;
De Istenünkben szívünk enyhet talál.
3. Atyánk Te örök óh Te véghetetlen!
Maradj velünk ha itt napunk lemegyén!
Ha már elmulik ez év az éjben,
Te légy vigaszunk a sötétségben!
Ugy bár felzug is a zord idők szele,
Ajkaik neved együtt zengik vele.
4. Oh de ajkunkon is elhal az ének,
Sirt ásnak nekünk a jövő évek,
Mint alkotónk: az idő mulandó,
Földi életünk sem lesz állandó.
Minden elmulik; ah, de Te megmaradsz
Atyánk s hiszszük hogy mennyedbe befogadsz.

G a á l I m r e.

É v u t ó j á n.

Pusztá a táj, egy virág sincs messze téren,
Nyugszik a föld, beboritva hófehéren:
Le-le néz a nap az égről méla képpel,
Bokrot, ágat, zuzmarás fagy szárnya lép el.

Gyásznapunk van a letűnő év halála,
A kik élünk, im elértünk alkonyára,
Az időnek egy rövidke pillanatja
Átsuhanva a harangszó most siratja.

Tompa hangon végsőt ver a falí óra,
Már kitárva szívem, ajkam bucsuszóra;
Hajh ki tudja, több ily perczet érek-é meg,
Szentelem hát fájó szívem érzetének?...

Künt merengek elborongó gondolattal,
Hol öröm s kín van befedve néma hanttal,
Hol tavasszal hült porából sok kebelnek
Gyász virágok nefele; csek nyilnak-kelnek.

Ott van egy sir, — a férj másutt alszik régen,
Benne a nő eltemetve alszik mélyen;
Gyermekeit a sors csapása űzi, hányja, —
Szánjátok meg, hogy ha zörget kis leánya.

Itt, hol állok, a domboeska jeltelen még,
Nincsen rajta s tán nem is lesz cifra emlék;
Gyenge agg nő látogatja olykor-olykor:
Végreménye volt az a kit nyugtat a por.

És amott egy, kit befedve tart göröngye:
Kedves arcz volt, a teremtés ritka gyöngye;
Még nem oly rég tűz mosolygott szép szemében
S eltemetve hamvadoz már gyászos éjben.

És körültem merre látok, merre nézek:
Romhalom, mit beborit a bus enyészet;
Hány van itt, ki még a végső pillanatban
Életet kért s most beomló domb alatt van.

Voltam-e jobb, e napot ki még megértem,
Érdemelttem többet mint ők? fájva kérdelem;
Óh nem, óh nem! annyi botlás utaimban
S több kitartás kellene a jóhoz mint van.

Most midőn az év leszálla alkonyára,
Vágyó szívem fendobogva készit imára;
S mig szememből arczámira könnyek hullnak:
Kebelemben hangja kél egy tiszta hurnak.

„Bölcs teremtőm, mindeneknek édes atyja!
Hogy ma élek: jószágodnak sugárzatja;
Jóságodért hálaengzet légyen e dal, —
Óh fogadd! ha szívem, ajkam felmagasztal.

Adj kitartást, több erőt a jóltevésre,
Az öröm közt el ne engedj tévedésre;
Légy te orvos, ha szívemben fájdalom van
S legyenek tied örömben és fájdalomban.“

Hol keservet, bánatot hágy a letűnő év,
Hozz reájok szebb napoknak felderültét;
S hol öröm kél a boldogság érzetében:
Ne zavarja azt komor gond semmiképen.

E hazának annyi baját fordítsd jóra,
Hadd derüljön erre is már boldog óra;
Nyerve küzdjön, hogy ha támad külviszálya,
S legyen boldog, — véle együtt jó királya.

S a mit a mult megtagadva visszatartott,
Mutasson már jövődönk is kedves arczot;
És kinél a sziv imája, vágya tiszta:
Tünt reményét boldog új év adja vissza.

K ó t a i L a j o s,
ref. tanító.

Balogh Ferencz. felelős szerkesztő és kiadó.

T u d ó s i t á s.

E Lap 3 ik évfolyamára az előfizetés beküldése kéretik. Helyben a főiskolai háznagyhi hivatalnál is elfogadtatik az előfizetés. — Az eddigi pártolóknak Lapunk jövő évi 2 első számát jóremény fejében megküldjük az eddigi szokás szerint. Ha valakinek egy-két szám hiányzanék a 2 ik évfolyamból, tudósítás után megküldjük, kivéve egy-két számot, mely teljesen elfogyott. Jövő évi folyamban közlésre várnak Dr. Heiszler, a De profundis szerzője, Dr. Márk F. cikkei, a szerkesztő terjedelmes cikkso-rozata, egy alapos angol értekezés „modern tudomány és vallás“ czim alatt Henslowtól; továbbá Mozley egyházi beszédeinek, mi- ket az oxfordi egyetemen tartott, bő ismertetése, Mozleyéhoz hasonló értékű mű a brightoni Rolertsoné óta nem jelent meg angolul. A külföldi szemle elevenebb, részletesebb s gazdagabb leend. Kívánatos lenne, ha lekipásztoraink igyekeznének köreikben világia- kat is nyerni meg Lap olvasásra és pártolásra. Az isteni gondviselés öröködjék anyaszentegyházunk felett, órállóin, tagjain! az új év folyamán derüljön ujult élet reá és mindnyájunkra!

Szerkesztő.

Debreczen, 1876. Nyomatotta város könyvnyomdájában.